

CZIGLER GYŐZŐ

UNKÁS ÉLETE java korában, lankadatlan alkotóereje egész teljességében ragadta el az élők sorából a kérlelhetetlen halál Czigler Győzöt, a jeles építőművészt, kulturális életünk fáradhatatlan bajnokát, akiben a Magyar Iparművészeti Társulat ügyeiért mindig a legnagyobb lelkesedéssel síkraszálló alapító tagját és tíz éven át buzgó alelnökét siratja. Annak a monumentális palotának, amely társulatunk törekvéseit jelképezi, Czigler Győző volt egyik leghatalmasabb oszlopa. Hogy most időnek előtte, s szinte hirtelen kidőlt, szorongó szívvel nézzük, mint rendül meg az egyre hatalmasabb arányokban fejlődő épület, aggodalomtól elborult lélekkel keressük, lesz-e, aki méltóképen tölti be helyét?

Alig félszázadra terjedő életének szüntelenül emelkedő pályáját a nagyszabású alkotások hosszú sora kíséri. Ez alkotások bámulatraméltó sokoldalúságról s törhetetlen energiáról tanúskodnak. Bármily különböző célok hevítették is Czigler Győzöt, erejét sohasem forgácsolta szét, mert amit érdeklődésével fölkarolt, annak ügyén egész lelkesedéssel és odaadással csüngött. S lelkesedése sohasem ragadta el a helyes útról, mert az élet tapasztalatain edzett, éles ítélőképességgel párosult. Sohasem ült föl a hangzatos, de üres jelszavaknak, amelyek nálunk még ma is nagyobb számmal teremnek, mint a nemzeti kultúra javára gyümölcsöző tettek. Bármily tetszetős, a társadalom széles rétegeinek gyöngéit legyező vagy képzeletét fölcsigázó, de hiú jelszavak röpködtek isszerteszt, Czigler Győző sohasem szegődött ezeknek szolgálatába.

Éles judíciummal párosuló lelkesedésének, a nemzeti kultúra javáért csodás önzetlenséggel küzdő, lankadatlan ener-

giájának köszönhetjük, hogy mindannak amiért síkraszállott, már eleve nyert ügye volt. Mint a Magyar Iparművészeti Társulat törekvéseinek kezdettől fogva egyik legbuzgóbb előharcosa és zászló-tartója, építőművészeink leglelkesebb gárdáját ő nyerte meg ügyünknek s oly időben, amidőn képzőművészetünk egyéb ágainak mesterei jóformán még alig ébredtek a művészi ipar jelentőségének tudatára s ezt figyelmükre sem méltatták. S amikor még a kezdet nehézségeivel küzködtünk, minden körülmények között nyugodt, de az igaz meggyőződés hevétől áthatott, biztató szava bizonyára sokaknak csüggedő lelkébe öntött új erőt és új reményt. Lankadatlan fáradozásának eredményét, reményeink megvalósulását részben még megérhette. Jól tudjuk azonban, hogy még messze vagyunk a céltól, amelyet társulatunknak alapítói kitűztek. Amidőn ezek egyikeként, Czigler Győzőnek halála miatt szívünk mélyében megrendülve gyászolunk, szolgáljon vigasztalásunkra, hogy emléke mindenkor velünk marad, lelkesítő példája mindenkor szemünk előtt lebeg és fokozottabb munkára serkent majd. S minden bizonynyal ez a legkevesebb, amivel a megdicsőült emlékének tartozunk. Csak az övéhez fogható lelkesedéssel, önzetlenséggel és fáradhatatlan buzgalommal vívhatjuk ki törekvéseink teljes diadalát. S csak ha a magyar társadalom összes számottevő rétegeit sikerült meghódítanunk törekvéseinknek, csak akkor ébred majd igazán Magyarország közönsége is annak tudatára, hogy Czigler Győző kulturális életünknek mily kimagasló alakja volt.

*

Czigler Győző halálának hírére a Magyar Iparművészeti Társulat folyó évi március hó 28-án rendkívüli választmányi ülést tartott. A választmány társulatunk elhunyt alelnökének emlékét jegyzőkönyvében örökítette meg, a megboldogult nővéréhez özv. Kiss Gyuláné szül. Czigler Paula úrnőhöz részvétiratot intézett s az elnökséget fölhatalmazta,

hogy a ravatalra a társulat nevében koszorút tegyen. Egyben elhatározta, hogy veszteségünkről társulatunk tagjait külön gyászjelentésben értesíti s a megboldogult érdemeit az 1905. évi április 16-ára kitűzött rendkívüli közgyűlés keretében méltató emlékbeszéd megtartására Alpár Ignácot kéri föl.

Czigler Győzöt márczius 30-án délután 3 órakor temették. A végső tiszteségen társulatunk választmányja Szalay Imre miniszteri tanácsos alelnök vezetésével vett részt. A ravatalnál Szalay Imre a következő beszéddel búcsúzott el az elhúnytól:

Gyászoló szívvel álljuk körül ravatalodat szeretett alelnökünk, kinek elhunytával a Magyar Iparművészeti Társulat egyik oszlopa dőlt ki!

Egy évtizednél tovább viselted ezt a hivatalt, amelynek kiváló szakismereteid megbecsülhetetlen szolgálatokat tettek, egész egyéniséged pedig fényt kölcsönzött. Fáradhatatlan munkakedveddel hathatósan előmozdítottad feladataink teljesítését a hazai iparművészet terén, amely feladatnak társulatunk alapításától utolsó leheletedig lelkes bajnoka voltál.

Ahol munkáról volt szó, a fáradságból mindenkor híven kivetted részedet, de az elismeréstől mindig szerényen félrevonultál.

Ilyen voltál Te a közéletben, ilyen a magánéletben is: az önfeláldozásig önzetlen, gyengéd barát; — csak egyedül önönmagad iránt nem ismertél kiméletet. Midőn már a gyilkos kórság rágódott rajtad, emberfeletti erővel legyőzve kínos fájdalmadat, még halálos ágyadon is folyton hivatalos munkát végeztél; de jaj! megtörhetetlennek hitt egészségedet túlbecsülted, ez volt sajnos egyik főoka, hogy életed delén, munkásságod zenitjén a korai halál sírba vitt.

Mélyen megindulva kísérünk most utolsó nyugvó helyedre; ott, sírhantodon egy bokor fog kivirítani, amelyen a becsületes munka, az önfeláldozó barátság és a szerénység virágai nyílnak, ezekből fonjuk koszorúnkat drága emlékedre, amely szíveinkben, alkotásaidban él örökre közöttünk.

Most pedig Te nemesszívű emberbarát nyugodjál békében, felejthetetlen elnökságunk Isten veled!

*

Ide iktatjuk még teljes szövegét annak a szép és tartalmas beszédnek, amelyet Alpár Ignác, a magyar Iparművészeti tár-

sulatnak 1905. évi április hó 16-án tartott rendkívüli közgyűlésén, Czigler Győző emlékének szentelt.

Igen tisztelt Közgyűlés!

1905 március 30-án volt! A nap fényesen ragyogott a derült ég hatalmas boltívén és üdítő tavaszi meleget árasztott székesfővárosunkra. A Ferenc-József-hidnak budai oldalán elterülő nagy téren csoportokba gyűlt a főváros közönsége és nagy tömegekben tódult a királyi József-műegyetem új khémiai pavillonja felé. Ünnepi kép volt ez. Olyan, mintha a magyar tudományos munkásság eme legújabb hajlékát akarnák felavatni. Ott volt a magyar tehnikus kar, eljött a tudomány, a művészet, a munka és az igazság minisztere. Eljöttek társadalmunk különböző tényezői. Ott voltak a munkások és sok-sok bánatos szívű ember, ki megszünt reményét, barátját és jóttevőjét siratta. Ez volt Czigler Győző temetése.

Szomorú tragikum a sorsnak, hogy midőn arra készül, hogy a magyar tehnikai tudománynak hajlékát, melegágyát megépítse, amikor azon fáradozik, hogy egyetlen műszaki főiskolánknak sok küzdelem és nélkülözés után megadja azt a keretet, melyben a tehnikus-nevelés immár szélesebb alapokon és zavartalanul intéztessék, a komoly munkának szánt eme elsőnek épült csarnoka Czigler Győző ravatalával avattassék fel.

Még látom azt a fenséges képet, a mikor sokan, nagyon sokan kegyelettel hódoltak emlékének; még fülembe csengenek Hieronymi Károly miniszternek elismerő szavai, a melyekkel a magyar tehnikus kar kitűnő vezéremberét búcsúztatja. Hallom Bodola Lajost, a műegyetem mérnöki és építészeti szakosztályának érdemes dékánját, amint szeretettel búcsúzik kitűnő tanártársától; még fülembe csengnek Szalay Imrének, egyesületünk jeles alelnökének szavai, amikor mélyen megindulva mondá: „Ott sírhantodból egy bokor fog kivirulni, amelyen a becsületes munka, az önfeláldozó barátság és a szerénység virágai nyílnak. Ezekből fonjuk koszorúnkat drága emlékedre, amely szíveinkben, alkotásaidban közöttünk él.“

Még emlékezem Melly Béla székesfővárosi tanácsnok szavaira, ki polgártársai nevében búcsúzik a halottól, a kinek szíve végtelenül jó, gondolkozása igaz és lelkülete szép vala. S íme most

az iparművészeti társulat mai közgyűlésén hálás kegyelettel akar megemlékezni megboldogult alelnökéről.

Mély megilletődéssel tesszük ezt, mert az 1885-ben megalakult társulatot rövid húsz éves fennállása óta alig érte nagyobb csapás, mint amelyet Czigler Győző halála reája mért. Már 1887-ben lépett társulatunk tagjai sorába és ismert buzgóságával és lelkesedésével mindjárt a küzdők első soraiban látjuk őt. 1892-ben lett a választmány tagjává és ott oly hasznos és tevékeny munkásságot fejt ki, hogy az egyesületi tagok bizalma őt már 1895-ben az elnöki tisztségre emelte. Már eddig is kifejtett értékes munkásságát ezentúl fokozott lelkesedéssel, a férfias ambíció egész erejével, a szerény kis plántának a nevelésére, fejlesztésére és gyarapítására szánja. Mert nagyon szerény kis plánta volt az Iparművészeti társulat még ezelőtt másfél évtizeddel! Sok fáradsággal és munkával kellett a talajt előkészíteni, hogy abból csak némileg életrevaló hajtásokat nyerjünk. A külföldről nagy mennyiségben beözönlő iparművészeti termékek egyrészt s a közöny, mely minden új eszmének útját állja másrészt, éppenséggel nem ébresztették közönségünk nagyobb rétegében a magyar iparművészet fejlesztésének szükségességét. Majdnem hihetetlennek látszik, ha ide iktatjuk, hogy ezelőtt két évtizeddel, amikor nemzeti létünk már teljesen ki volt domborítva, amikor nyelvünk művelésén már évszázadok óta fáradoznak, amikor a tudományok minden ágát úgy műveljük, hogy a nagy nemzetekkel tudunk lépést tartani, amikor államiságunk önálló alapokra volt fektetve, amikor művészetünk és iparunk igen szép eredményeit tudjuk felmutatni, — a magyar iparművészetnek még nyomait sem találjuk. Nemcsak a fényűzési tárgyak és művészi csecsebecsék, amelyekkel a szerencsésebb viszonyok közt élők otthonukat díszítik, hanem a szükségleti tárgyak, közönséges bútörök is külföldről hozattak be.

Megdöbbenő, ha visszagondolunk, hogy ezelőtt húsz évvel egy kényelmes széket vagy pamlagot, ágyat vagy asztalt Bécsből vagy más idegen helyekről kellett idehozni, amikor ezt az országot legalább is hat millió európai igényű ember lakta. És ha készültek is idebenn butorok, vagy iparművészeti tárgyak, azok bécsi vagy más külföldi bélyegek alatt létesültek, mert nem volt iparművész, ki velünk rokonérzésű szellem-

ben tervezett; nem volt fogyasztó, ki szükségét érezné annak, hogy minden ami őt körülveszi, ami véreink munkája legyen, azt magyar szellem alkossa, hogy az használatában, rendeltetésében, munkában és pihenésben a magyar haza szeretetét hirdesse a szegény ember kunyhójától a gazdag főúr palotájáig.

Ennek a szép feladatnak megoldására alakult ezelőtt húsz évvel az iparművészeti társulat. Kemény kritika rejlik abban, hogy társulatunknak azért kellett megalakulnia, hogy közönségünket társulatunk működése által kellett, kell most is és valószínűleg még soká úgy vezetni és irányítani, hogy a magyar iparművészeti termékek iránt az érdeklődést és szeretetet benne felkeltsük. Ezt a munkát csak szeretettel és meggyőződéssel lehet végezni, aminthogy szeretettel és odaadással végezték és végzik egyesületünkben sokan, de talán senki annyi sovinizmussal, mint Czigler Győző tette. Mint az állandó jury elnöke, mint a végrehajtó-bizottság, mint a St. Louisi világiállítási bizottság elnöke, mindig a helyén volt, dolgozott és buzdított. Nem tért ki a nehéz kérdések elől, hanem épen ő volt az, akire minden viszonyok között mindig számolni lehetett. Nem azért állott oda, hogy olcsó szerrel dicsőséget vagy kitüntetést szerezzen, igazi tehnikus volt, ki a munkát keresi, mert szereti, kinek egész lénye a munkával össze volt növe és ezért életföltétele volt. Ilyen férfit veszítettünk el Czigler Győzőben s emlékéit megörökítendő, életrajzi adatait nagy vonásokban a következőkben közlöm:

Régi építész családból származik. Már szépapja is építész volt Svájcban, ahonnan nagyatyja a múlt század elején költözött hazánkba, Békésvármegyébe, ahol többek közt a békéscsabai nagy evangélikus templomot építette. Nagyatyja magyar honpolgár lett és nemességet is kapott. Édesatyja Czigler Antal a bécsi katonai műszaki akadémián és a művészeti akadémián nevelkedett s Aradon telepedett le, mint építész. Édesatyja kétszer nősült; az első házasságból származott Czigler Paulina, ez időszertint özv. Kiss Gyuláné, a másodiktól pedig két fia, Czigler Gyula, ki mint m. kir. vasuti és hajózási főfelügyelő halt meg és Czigler Győző, ki 1850. év július 19-én született Aradon. Nagyon természetes, hogy az építészet műhelyébe már kora ifjúságában nyert betekintést. További kiképzését a bécsi

Hansen-iskolában nyerte. Alig, hogy tanulmányait befejezte, atyja 1871-ben meghalt, s a fiatal 21 éves Czigler Győzőre hárult a nehéz feladat, hogy atyja megkezdett munkáit, azok közt a borosjenői Rákóczy-várépítését befejezze. Ezután tanulmányutra indult. Két év alatt bejárta az 1873. évi bécsi világiállítását, Ausztriát, Németországot, Belgiumot, Angol-, Francia- és Olaszországot. Elment Görögországba, Konstantinápolyba, Kis-Ázsiába. Hazatérve a székesfőváros mérnöki hivatalában volt alkalmazva, azután 1878-ban mint főhadnagy részt vett a boszniai hadjáratban. Így adózván hazájának, Boszniából is szerencsésen hazaért és megépítette Saxlehner Andrásnak Andrassy-úti palotáját. Jóakaró támogatót talált Luczenbacher Pálban, kinek a Teréz-körúton egy bérházat épített és több építményt létesített. Később a kereskedelmi akadémia és az erdészeti egyesület háza az Alkotmány-utcában, azután a polgári- és a király-serfőzők hatalmas telepei Kőbányán, a holdutcai és a Hunyadytéri vásárcsarnokok, az országos kaszinó Kossuth-utcai palotája, ezzel szemben az egyetemi alap díszesebb bérháza, a pesti hazai takarékpénztár palotája a Teréz-körúton, a Hadik-Barkóczy-féle károlykörüti nagy bérház, a Gozsdalap királyutcai bérháza, a balatonfüredi fürdőház, a hercegprimás esztergomi palotája és balatonfüredi nyaralója, stb. az ő tervei szerint épültek. Ő építette Bécsben a Pazmaneum székházát, restaurálta a tihanyi apátságot, őrá volt bízva a királyi József műegyetem új építése, amelyből azonban csak a kémiai pavillon készült el. A fizikai pavillon pedig építés alatt van.

A székes-főváros a városligeti artézi fürdő tervezését ő reá bízta. Az építés ügye 1½ évtizeden át vajúdott, míg végre már halálos ágyán megkapta az építésre való megbízatást. Már nem ő fogja építeni, de megnyugvással és őszinte örömmel konstátálom, hogy ezen épület teljesen az elhunyt mester szellemében fog léte-sülni, mert a székes-főváros közönsége az ő emlékének hódolva, a mű végrehajtását régi munkatársára és barátjára, Dvorák Ede és Gerster Kálmán építé-szekre bízta.

Felsorolt összes munkáiban mindig hű maradt tanítómesterének elveihez. Itt Budapesten senki sem volt annyira a Hansen-iskola híve, mint Czigler Győző. Az öreg Hansen Bécs városa újjáalakí-

tására nagy befolyással volt. Rendkívül nagy érdemeit ez emlékbeszéd keretébe foglalni alig lehetséges. De mégis meg kell említenem, hogy midőn a bécsi Ringstrassén legelsőnek ő építette a Drasche-féle házat, azt oly szerencsésen dimenzionálta, oly rendkívüli nagy ügyes-séggel tette le abba az olasz paloták méreteihez közeljáró dimenziókat, hogy ezáltal alapját vetette meg a Ringstrasse monumentális továbbépítésének. És ez a körülmény döntő volt székes-fővárosunk építészetének újabb fejlődésére is. A mé-reteket Bécsből hoztuk s nagy szeren-csének tartom, hogy székes-fővárosunk profán építkezéseinek átlagos méretezése sokkal kedvezőbb, mint pl. Páris, Lon-don vagy Berliné, mert e méretezés dolgában Brüsszel házái állanak a mai dimenziókhöz legközelebb. Hogy a Hansen-iskola e tekintetben nekünk nagy szolgálatot tett, az elvitázhatatlan, hisz csak Kölnbe kell mennünk, hol da-cára a rendkívüli ügyesen keresztülvitt városi szabályozásnak és rendezésnek, az új boulevardok megjelenése távolról sem olyan, mint a mi körutaink képe, mert a házak dimenzionálása kicsiny s azokon a részletek túltengése nyugtalan képet ad.

Cziglerben benne volt a Hansen-isko-lának eme jellegzetes nagy vonása, az egyszerű részletezés és a szerencsés nagy dimenzionálás jellemzik összes építményeit. Ebben a tekintetben az olasz mesterekre emlékeztet, kik tudásukat a római műemlékeken megejtett szorgos utánmérésekből nyerték. Ők ha nem is az antik világ abszolút dimenzióit akar-ták átültetni építményeikbe, pontos mé-reseiket minden apró részletre terjesz-tették ki, hogy viszonylagos eredményre jutva, a helyes plasztika és árnyékhatás előidézése tekintetében tisztába jöjjenek. Nem furcsa-e, hogy pl. Filippo Brunolesco fiatal korában szobrász és arany-műves volt, szeretett perspektívával fog-lalkozni s csak miután a baptisterium bronzajtájára pályázott volt, ment Donatello barátjával Rómába. Érdekes fel-jegyzéseket találunk erről Vasarynál. És a szeretettel végzett római tanulmá-nyok és mérések után az aranyműves Brunolescóból lett a Palazzo Pitti és a florenzi dóm építője. A méretek tanul-mányozása az antik Rómában és annak környékén adta meg Bramantenak, Cronacának, Baltazare Peruzzinak, Antonio da San Gallonak, San Michelinek, ki már 16 éves korában San Galloval és San

Sovinoval járt Rómában és különösen Palladionak az alapot és a tudást későbbi munkájuk létesítéséhez.

Ezért oly nagyszabásuak, világosak és szívhez szólók a reneszánsz mesterek építményei.

Mennyivel kevesebb szóval tudja a szónok gondolatait és eszméit kifejteni, annyival hatásosabb lesz beszéde. Így van ez az arhitektúrával is.

Milyen más ez ma! Amikor a részletek tömkelegében, azok helytelen csoportosításában, erőszakkal felidézett alkalmazásában elvész az épület váza, elkalldódik az árnyékhatás, megszűnik a dimenzió, elapróztatik a térhatás s az építészekből filigrán munkások és játékszerkészítők lesznek. Még visszaemlékezem azokra az időkre, — alig két évtizeddel ezelőtt volt, — amikor bútorok, szekrények helyett házakat terveztek, és most házak helyett monstrosus szekrényeket építenek, melyeket érthetetlen faragványokkal raknak meg.

Ezen elhibázott és az építés fogalmával ellenkező törekvések idejében a Hansen szellemét követő építésekben azon örszemeket üdvözlöm, kiknek mai napjainkban komoly hivatást kell teljesíteniök.

Ilyen volt Czigler Győző mint építész. Nem engedett a csábításnak, nem akart modern lenni, nem akart divatos lenni, hogy feltűnjék, mint a divat hölgyei. Ő jól épített. Fáradhatatlan munkásságának nagy részét tanári hivatása foglalta el. 1887 óta a királyi József-műegyetemen, mint az ókori építészet tanára működött, hol korán bekövetkezett haláláig tanártársainak nagyrabecsülését és hallgatói igaz szeretetét és ragaszkodását érdemelte ki. A legnagyobb tevékenységet és bámulatos sikereket a közpályán fejtette ki és érte el. Ybl Miklós halála után 1891-ben a magyar mérnök- és építész-egylet műépítési szakosztályának elnökévé választatik meg s 1894-ben a magyar technikus kar a magyar mérnök- és építész-egylet elnöki tisztére emeli.

A technikus kar vezetésében, annak érdekeinek és pozíciójának előbbrevitelében soha el nem felejthető érdemeket szerzett. Kartársai bizalommal és szeretettel csoportosultak körüle és rövid időközben még másodsor is az elnöki székbe ültetik. Hat évi elnöki tevékenysége után pedig a Magyar Mérnök- és Építész-Egylet tiszteletbeli tagjává választják. Ő alapította meg az anyag-

vizsgálók magyar egyesületét 1897-ben. Mint ezen egyesületnek elnöke az 1901. évben Budapesten megtartott nemzetközi anyagvizsgáló kongresszus hazánk technikai és kulturális érdekeinek a külföldről idesereglett szakférfiak előtt is rendkívül nagy szolgálatot tett. Buzgó tagja volt az orsz. képzőművészeti tanácsnak, a műemlékek orsz. bizottságának. Elnöke volt a IX. ker. Polgári Körnek. Munkálkodott, fáradozott és alkotott lépten-nyomon és pedig mindig mint igaz és egész ember. Szíve nagy volt és nemes; mindenkin segített, mindenki ügyét magáévá tette. Igaz ember volt lefelé, energikus bárki igaz ügyének védelmében és szerény saját érdekeinek követelésében. És mégis mennyi keserű csalódás érte éppen őt, s nem ritkán azok részéről, kik neki hálával tartoztak volna! Ez neki különösen az utóbbi években sok keserőséget okozott s tudom, hogy voltak órái, melyekben magát reményeiben csalódva, érzelmeiben mélyen sértve gondolá és megbánta a tevékenységet, melynek életét szentelé. Nagy körben működve, szükségképpen sok emberrel jön érintkezésbe, s az emberek nagy tömege csakugyan nem tartozik azon tárgyak közé, melyek jobban ismerve, nyerne. Ő pedig magas célokat tűzve maga elé, igen sokat követelt magától. Így tehát magamagával sohasem lehetett megelégedve, s nem érthette el a középszerű emberek boldogulásának nagy forrását, az önmegelégedést. Nem volt elég filozófus ahhoz, hogy a mindenféle támadások súlyát a kellő mértékre redukálhassa. Intenzív és sokoldalú munkássága talán meg sem engedte, hogy pozíciójának társadalmunkban eme mindennapi kinövésével foglalkozzék és megszívlelje báró Eötvös Józsefnek éppen ő reá vonatkozatható kitünő mondását: „Ki a világon kitünő helyzetet foglal el, vagy ilyen után vágyódik, mindenekelőtt egyet tartson szemé előtt s ez az, hogy azok között, kik állásra nézve hozzá legközelebb állanak, soha népszerű nem lesz, s hogy nagyobb balgatagságot nem is követhet el, mint midőn saját osztálya véleményét különösen tekintetbe veszi.“

Ez volt Czigler Győző az építész, a tanár, az ember. Ez volt a mi büszkségünk a mi pártfogónk, a mi munkásunk, társulatunknak felejtethetlen elnöke. Ilyen volt ő munkásságában és szenvedéseiben. Az egyikben fáradhatatlan, a másikban türelmes, de mindvégig

lelkes harcosa a magyar iparművészet érdekeinek. Ezért az iparművészeti társulatnak minden egyes tagja, az egyesület összesége, a mai rendkívüli közgyűlésen is mély megindulással ad kifejezést ama bánatának, mely a társulatot Czigler Győző elhalálozása által érte és elhatározza, hogy emléke a mai közgyűlés jegyzőkönyvében megörökíttessék, hogy például szolgáljon az utókor-nak, miként kell nemes, hazafias törekvéseinket támogatni, és hogy a csüggedők bátorságot szerezzenek a további küzdelmekre s munkásságra, amelyet immár virulásnak indult társulatunk minden igaz hazafitól méltán megkövetelhet.

A világ nagy építőmesterének áldása kísérje Czigler Győző emlékét!

A magyarok istenének segédeme legyen velünk!

KÜLONFÉLÉK.

ISZTELT OLVASÓINKHOZ.
A Magyar Iparművészet jelen számát szokatlan bő terjedelemben adhattuk ki. Ezt annak köszönjük, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszter úr ő nagyméltósága külön segílyt engedélyezett arra a célra, hogy a Divald Kornélnak, a hazai iparművészet szempontjából annyira érdekes tanulmányát s az ahhoz tartozó becses illusztratív anyagot egyszerre, egy füzet keretében közzéadhassuk. Ezért e helyen, — azt, hiszszük szólhatunk t. olvasóink nevében is, — hálánkat fejezzük ki ő nagyméltóságának hathatós támogatásáért.

A szerkesztőség.

AZ IPARMŰVÉSZETI ISKOLA JUBILÁRIS KIÁLLÍTÁSA.
Mindjobban kialakulnak az arányai annak a nagyszabású kiállításnak, amelyet az iparművészeti iskola, fennállásának 25-dik évfordulója alkalmából, f. évi október havában az iparművészeti múzeum földszinti helyiségeiben rendez. A helyiségek átengedését a múzeum igazgatósága már készségesen biztosította s a tanári kar nagy lelkesedéssel dolgozik

az iskola mai színvonalát illusztráló kiállítási anyag szervezésén és rendezésén. A kiállításban csak nem régen szervezett *esti tanfolyam* is képviselve lesz.

A kiállításnak egyik legérdekesebb része az iskola *volt* tanulóinak kiállítása lesz, amelyben résztvesznek az iskolának majdnem összes volt tanítványai, akik a művészetben vagy műiparban számottevőbb munkálkodást fejtettek ki. Számos jeles művészszel és művészi iparossal fogunk ott találkozni, akik manapság szakmaiknak előkelő képviselői és akik első tanulmányaikat az iparművészeti iskolában tették. Sőt egyes mesterek és gyárak is a legnagyobb készséggel megengedték, hogy alkalmazottaik a kiállításban résztvehessenek. Így pl. a Zsolnay-gyárak vezetősége az ott működő és az iparművészeti iskolában tanult művészeknek egy kollektív csoportban való részvételét nagy áldozatkészséggel biztosította.

Az egy heti időtartamra tervezett kiállítás október hó közepén nyílik meg.

LIÉGI KIÁLLÍTÁSON, amely április hó 27-dikén nyílik meg, a magyar művészi iparosoknak egy csoportjais részt vesz. E csoportelőkészítő tanácskozásainak vezetésére Sztéryny József miniszteri tanácsost kérte fel. Az anyag összegyűjtésében Saxlehner Andor belga főkonzul és Koperly Döme, a M. Kereskedelmi R.T. cégvezetője fáradozott. A rendezés munkáját Faragó Ödön tanár vezeti.

ÉREM- ÉS PLAKETT-GYŰJTEMÉNY az Iparművészeti Múzeumban. Az Orsz. Magyar Iparművészeti Múzeum becses érem- és plakett-gyűjteményét Steiner Ferenc gyáros újabban ismét 52 művészi értékű darabbal gyarapította. 96 darabból álló gyönyörű gyűjteményét letétkép már régebben átadta a múzeumnak, most ez újabb letéttel kiegészítette a korábbi sorozatot. A legjelesebb művészek egy vagy több darabbal vannak képviselve. A franciák közül Baudichon, Borrél, Bottée, Coudray, Dupuis, Langrage, Patey, Rivet, Roty, Saliers, Yensesse, a németek közül: Marschall, Pawlik, Schaefer, Scharff, Tautenheyn, a magyarok közül Telcs Ede ilyenmü műveiből áll a gyűjtemény, közülök nem egy valódi remekmű. Ez érmek és plakettek az Iparművészeti Múzeum első emeleti saroktermében láthatók.